

Yaşlıların Mekân ve Mobilya Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri Analizi

Ahmet Mustafa ÖZTÜRK^{1*}, Hamza ÇINAR², Erhan İŞLER¹

¹Giresun Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Malzeme ve Malzeme İşleme Teknolojileri Bölümü, Giresun, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği, Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi: 15.12.2017

Kabul Tarihi: 13.03.2018

***Sorumlu Yazar:** ahmet.mustafa@giresun.edu.tr

Özet

Bilim ve teknolojik gelişmeler sonucunda insan yaşamı uzamakta ve toplumda yaşlı nüfusu artmaktadır. Ülkemizde yaşlı nüfusun hızla artması ve yaşam sürecinin uzaması, yaşlı insanların kendi yaşam mekânlarındaki şartların incelenerek iyileştirilmesi beklentisini de arttırmaktadır. Bu görüşten yola çıkılarak bu çalışmada yaşlıların mekân ve mobilya kullanımında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Yaşlıların yaşadıkları mekânlarda ve kullandıkları mobilyalarda karşılaştıkları problemleri tespit edilmesine yönelik hazırlanan anket, Giresun ilinde yaşları 65 ve üzerinde olan 73 kişiye uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular yaşlıların mutfak, yatak odası, salon, çalışma odası, antre gibi iç mekan alanlarında çok zorluk yaşamadıklarını banyo, tuvalet gibi alanlarda sıkıntı yaşadıklarını göstermiştir. Ayrıca yaşlı bireylerin sosyal faaliyetleri gerçekleştirirken büyük oranda zorlandığı gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda yaşlıların yaşam alanlarını düzenlerken gerekli tedbirlerin alınması, evlerde yaşlı bireylere yönelik iç mekân tasarımının yapılması, sosyal alanlarda yaşlı bireylerin kolaylıkla kullanılabileceği tasarımlar geliştirilerek önlemler alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Mekân tasarımı, Mobilya, Sorunlar.

An Analysis of Problems and Solutions in Interiors and Furniture use for the Elderly

Abstract

Scientific and technological developments result to extend to human life and the elderly population which is increasing in society. The extension of the life cycle and the rapid increase in the elderly population also increase the expectations of older people to improve their living conditions by examining venues. Starting from this vision, this study aims to determine the problems of elderly people in use of furniture and interiors. A survey questionnaire was prepared to identify the problems of elderly people while using furniture and interiors and implemented in the province of Giresun ages ranging between 50 and 95 with 73 people. The findings obtained from the study of indicate that elderly people has less difficulties in areas such as bedroom, living room, offices, entrances while they have more difficulties in kitchen, bathroom and toilet in use. It was also observed that the difficulty in performing largely social activities of the elderly. As a result, the necessary precautions should be taken when editing the habitat of the elderly, making the interior design for the elderly at home, in the area of social measures by developing design that can be easily used in the elderly is recommended.

Keywords: Elderly, Interior Design, Furniture, Problems.

1. Giriş

S.E.C.A. & Milliyet'in büyük ansiklopedisinde "...kişinin bedensel, zihinsel gücünün çeşitli ölçülerde azalmasıyla belirginleşen döneme yaşlılık adı verilir" (Milliyet&S.E.C.A., 1991). Bu dönemi Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 65 yaş ve üstü dönem olarak kabul etmiştir. 1992'de yapılan WHO istatistiklerine göre Dünya nüfusunun %6,3'ü 65 yaş ve üstüdür. Nüfus tahminleri hesaba göre 2034 yılında Avrupa nüfusunun %26'sını yaşlı nüfus oluşturacaktır. 2000'li yıllara gelindiğinde gelişmekte olan ülkelerin toplam nüfus artışının %88, yaşlı nüfus artışının ise %123 olacağı tahmin edilmektedir (Durgun ve Tümerdem, 1999). TÜİK verilerine göre 2016 yılında Türkiye'de yaşlı nüfus %8,3 oranındadır. Nüfus Projeksiyonları ile yapılan hesaba göre bu oranın 2023 yılında %10,2 2050 yılında %20,8 2075 yılında ise %27,7 olacağı tahmin edilmektedir (ASPB, 2017).

Yaşlanma kavramı genellikle gelişmiş ülkelerin sorunu olarak düşünülse de gelişmeye açık ülkelerinde bu sorunla ilgilenmesi gerekmektedir. Yüzyılımızda sanayileşmeyle birlikte sağlık koşulları iyileşmiş, doğurganlık azalmış ve kaliteli yaşam koşulları oluşmuştur. Bu gibi gelişmelerde yaşlılık oranının artmasında etkili olmuştur. Yaşanan birçok gelişmeye rağmen yaşlıların sosyal haklarıyla ilgili sorunlar genellikle göz ardı edilmektedir (Kalınkara, 2014).

İnsan sağlığına olan etkileri nedeniyle sağlıklı yaşamın temel öğelerinden biri olan konutun niteliği ve düzenlenmesi yaşlı refahı açısından önemlidir (Şafak ve ark., 2005). Yaşlıların özel durumları nedeniyle yaşam ortamı insan sağlığını desteklemeli ve korumalıdır. Çünkü yaşlılar sıklıkla ev kazalarına karışmaktadırlar. Yaşlıların sosyal hayata katılabilmeleri için mekânlar da karşılaşılabilecekleri olumsuz etkenler giderilmelidir. Bu etkenlerin bir kısmına doğrudan yaşlının kendisi veya ailesi tarafından önlemler alabilirken, diğer kısmı için bütün toplumun duyarlı olması gereklidir (Kaptanoğlu, 2012). Örneğin akıllıca ayarlanmış kapı giriş veya dönüş mesafeleri, platformlar ve kavrama gibi fonksiyonlara getirilecek basit ve bir o kadar etkili çözümlerle, başta yaşlılar olmak üzere özel gruplarda yer alan kişilere sağlıklı yaşam alanı sunmayı mümkün kılacaktır. Mekânsal problemlerin, mekânı kullanan kişilerin özelliklerine göre özel çözümlerle yeniden tasarlanıp ve uygulanmasıyla özel bireyler topluma kazandırılabilir (Yalım, 2007).

Bu çalışmada yaşlıların iç-dış mekân ve mobilya kullanımında yaşadıkları sorunların zorluk derecesine göre tespit edilmesi, analizinin yapılması ve çözüm önerilerinin belirlenerek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yukarıda belirtilen görüşler ışığında mevcut durumu saptamak, sorunları ve beklentileri dile getirmek amacıyla yaşlılara yönelik anket çalışması düzenlenmiştir. Birinci bölüm yaşlı bireylerin konutlarında bulunan mevcut mobilya, donatı elemanı ve iç mekân tasarımlarıyla ilgili memnuniyetlerini belirlemeye yönelik olarak, ikinci bölüm ise yaşlıların ne derecede sosyal faaliyetleri yerine getirebildiklerinin ve bu faaliyetleri yerine getirirken karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik hazırlanmıştır.

2. Araştırma Yöntemi

2.1. Amaç

Bu çalışmada yaşlıların mekân ve mobilya kullanımında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, kolaylık-zorluk derecelerine göre analiz edilmesi, bu alanlardaki kullanım eğilimlerinin tanımlanması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanarak yaşlı insanların yaşam kalitelerinin arttırılmasına yönelik tespitlerin yapılması hedeflenmiştir.

2.2. Materyal Yöntem

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için yöntem olarak araştırma anketi yapılmıştır. Araştırmanın uygulama evresini Giresun’da yaşları 65 ila 95 arasında değişen araştırmaya katılmayı kabul eden 73 yaşlı birey oluşturmaktadır. Araştırma grubu ile kendi konutlarında birebir görüşülerek konutları hakkında genel bilgi alınmış ve mekân ve mobilya kullanımına ilişkin memnuniyet durumları tespit edilmiştir.

Görüşmelerde araştırma amacına ulaşabilmek için katılımcılara araştırma ile ilgili kapsamlı bilgi verilmiştir. Anket “İç Mekânlar” ve “Sosyal Faaliyetler” başlıkları altında iki bölümden ve konutlarında bulunan mevcut mobilya, donatı elemanı ve iç mekân tasarımlarıyla ilgili memnuniyetlerini belirlemeye yönelik olarak zorluk ve kolaylık derecesini gösteren sorulardan oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Yaşlıların mekân ve mobilya kullanımında karşılaştıkları sorunlarla ilgili verilere erişebilmek için bir anket çalışması yapılmıştır. Araştırma grubu ile yüz yüze görüşülerek araştırma hakkında bilgi verilerek ve anketi doldurmaları istenmiştir. Mekân ve mobilya kullanımında karşılaştıkları sorunlarla ilgili zorluk düzeyini belirleyici sorular sorulmuştur. Bu sorularda ‘imkansız, çok zor, zor, kolay ve çok kolay’ olmak üzere beş farklı zorluk-kolaylık düzeyi belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Uygulama verileri toplandıktan sonra incelenmeye tabi tutulmuş, bir anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde düzenlenerek sıralanmıştır. Veriler bilgisayar ile daha açıklayıcı ve anlaşılabilir olması açısından Microsoft Excel programlarından faydalanılarak yüzdeler tablo haline getirilmiştir.

Daha sonra tablolar yorumlanarak birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmada, verilerin nitel analizi, araştırmanın hedeflerini belirlemek için eldeki verilerin incelenmesi ve sınıflandırılmasından oluşmaktadır.

3. Bulgular

Araştırmanın yapıldığı katılımcılar 65 yaşın üzerindedir. Bu katılımcılardan 65-75 yaş grubuna dâhil 34, 76-85 yaş grubunda 21, 86 ve sonrasında ise 18 katılımcı bulunmaktadır. Çalışmaya katılanların 32'si erkek, 41'i ise kadındır.

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Cinsiyet	Sayı	Medeni Durum	Sayı
Bay	32	Evli	59
Bayan	41	Bekar	14
<u>Yaş Dağılımı</u>	<u>Sayı</u>	<u>Eğitim Durumu</u>	<u>Sayı</u>
65 - 75	34	İlkokul	72
76 - 85	21	Lise	1
86 ve üzeri	18	Ön Lisans	--
		Lisans	--

Yaşlı bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarının giderilmesinde konut içi ve konut dışı eylemsel gereksinimlerinde mekân, mobilya ve iç donatı elemanlarının kullanımlarında yaşadıkları zorluk/sorunlara yönelik veriler tablolar halinde verilmiştir.

Katılımcıların oturdukları konut tipleri ve mülkiyet durumlarına ilişkin veriler Tablo 2'de, katılımcıların oturdukları konutların büyüklüklerine ilişkin veriler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 2. Konut Tipi ve Oturum Konumu

Konut Türü	%		
	Kira	Kendine Ait	Lojman
Apartman Dairesi	%11	%14	%8
Müstakil Tek Katlı Konut	--	%20	----
Müstakil Çok Katlı Konut	%3	%42	----
Diğer	%1	%1	

Tablo 3. Konut Büyüklüğü

Konut	%	m ²
1+1	4	60
2+1	18	90
3+1	73	160
4+1	4	199
+5	1	+200

Tablo 2 verilerine göre; oturlan konutların %45’lik kısmı müstakil çok katlı konutlarda, %20’lik oranının müstakil tek katlı ve %33’lük oranın ise müstakil apartman dairesinde yaşadıkları söylenebilir. Katılımcıların %77’sinin kendi konutuna sahip olduğu, %23’ünün ise kiralık konutlarda ikamet ettikleri tespit edilmiştir. Tablo 3 verilerine göre katılımcıların %4’ü 60 m²’lik 1+1 konutlarda, %73’ü 160 m²’lik 3+1 konutlarda, %18’i 90 m²’lik 2+1 konutlarda ikamet ederken %5’lik kısmı da 199 m² ve üzeri 4+1 konutlarda yaşamını sürdürmektedir. Konutta donatı elemanları kullanımına ilişkin memnuniyet verileri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Konuta Ulaşımında Donatı Elemanlarına İlişkin Memnuniyet Durumu

Elemanlar	%				
	Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Merdiven	23	25	25	12	15
Rampa	4	5	15	7	63
Asansör	8	13	10	3	66
Yangın Merdiveni	3	3	10	7	77
Dış Kapı	42	25	18	3	12
Koridorlar	38	25	29	5	3
Aydınlatma	45	30	17	5	3
Ev Kapısı	47	31	15	7	-
Anahtar Kullanımı	49	27	19	4	1
Diğer	20	1	1	-	-

Tablo 4 verilerine göre; katılımcıların %52’lik bir kısmı merdivenden memnun olmamakla birlikte kullanırken zorluk yaşadıklarını belirtmektedirler. Yine katılımcı grubu rampa (%66), asansör (%51) kullanımını imkânsız olarak belirtmiştir. %77’lik oran ile yangın merdiveni kullanımını imkânsız olduğu tespit edilmiştir. Dış kapı kullanımında (%57) çok kolay, kolay, koridorların kullanımında %53’lük bir oran kolay ve çok kolay olarak belirtirken, %34’lük bir kısım ise zor, çok zor olduğunu belirtmiştir. Aydınlatma %75’lik bir kullanıcı grubu tarafından, ev kapısının kullanımı ise %78’lik bir katılımcı grubu tarafından kolay veya çok kolay olarak belirtilmiştir. Anahtar kullanımında %23’lük bir katılımcı grubunun zorluk yaşadığı görülmektedir.

Konutlarda yaşamsal ihtiyaçları karşılamada kullanılan mutfak, yatak odası, banyo, wc, salon, çalışma odası ve antre mekanlarına yönelik katılımcılardan elde edilen veriler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Mutfak, Yatak Odası, Banyo, Wc, Salon, Çalışma Odası, Antre Kullanımına İlişkin Memnuniyet Durumu

		%				
Fiziksel İhtiyaçlar		Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Mutfak	Yemek Pişirme	44	15	15	18	8
	Yemek Yeme	47	33	12	5	3
	Bulaşık Yıkama	40	22	18	12	8
	Buzdolabı kullanımı	51	23	13	12	1
	Üst dolapları kullanma	----	18	21	55	6
	Alt dolapları kullanma	37	14	16	23	10
	Köşe dolapları kullanma	49	19	18	7	7
Yatak odası	Uyuma	45	12	22	14	7
	Makyaj yapımı	51	35	10	1	3
	Elbise değiştirme	41	7	19	29	4
	Elbise dolabından eşya alma- yerleştirme	48	26	18	4	4
	Şifonyer kullanma	45	21	27	3	4
	Komodini kullanma	48	33	10	5	4
Banyo	Yıkama	48	15	26	8	3
	Küvet kullanımı	46	33	10	8	3
	Duşa-kabin kullanımı	48	15	26	8	3
	Banyo sonrası kurulanma	37	8	18	7	30
	Lavaboda el- ayak yıkama	36	8	26	5	25
	Abdest alma	50	11	3	7	30
WC	Tuvalet kullanımı	44	14	30	12	----
	Alaturka – Alafranga	50	15	22	13	----
Salon	Oturma	49	19	27	5	----
	TV seyretme	53	18	21	7	1
	Kumanda	60	34	5	---	1
Çalışma Odası	Bilgisayar Kullanma	3	37	59	-----	1
Antre	Ayakkabı giyme-çıkarma	57	26	13	3	1
	Ayakkabı bakımı	36	11	----	1	52
	Mont, kaban asma	18	33	37	12	----
	Cüzdan ve Anahtara ulaşım	48	19	13	10	10
	Depolama (Çanta valiz)	47	34	15	4	-----

Tablo 5 verilerine göre, katılımcıların mutfak bölümü kullanımında genel olarak zorlanmadıkları, ancak üst dolap kullanımında katılımcıların %76'lık kısmının zor veya çok zor cevabını, %6'lık bir kısmının ise imkansız cevabını verdiği belirlenmiştir.

Yatak odası kullanımında, elbise değiştirme faaliyeti için katılımcıların %29'luk kısmı zor, %4'lük kısmı çok zor derken; uyuma, makyaj yapma, elbise değiştirme, elbise dolabından eşya alma- yerleştirme, şifonyer kullanma, komodin kullanma gibi faaliyetlerde %40 ve üzeri bir katılımcı grubu çok kolay cevabını vermiştir.

Banyo yıkama %48, Küvet kullanımı %46, Duşa-kabin kullanımı %48, Banyo sonrası kurulanma %37, Lavaboda el-ayak yıkama %36, Abdest alma %50 çok kolay olarak görülürken, yine

Lavaboda el- ayak yıkama %46, Banyo sonrası kurulanma %55, Abdest alma %40 zor, çok zor ve imkansız olarak tespit edilmiştir.

Tuvalet kullanımı %44 çok kolay, %14 kolay, %30 zor, %12 çok zor oranındadır.

Salonda oturmada %68 'inin, TV seyretmede %71'inin, Kumanda kullanımında %94'ünün zorluk yaşamadığı, yine yaşlı bireylerin Oturmada %32'sinin, TV seyretmede 28'inin günlük çektiği görülmektedir.

Çalışma odasında bilgisayar kullanımında yaşlı bireyler %59'luk bir oranla zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Antrede Ayakkabı giyme- çıkarmada %57'lik kısım zorluk çekmediğini ifade ederken, ayakkabı bakımında %53, mont-kaban asmada %49, cüzdan ve anahtara ulaşmada %33 oranında yaşlı bireyin zorluk yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların konutlarındaki mobilya kullanımına ilişkin kolaylık/zorluk verileri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Mobilya Kullanımına İlişkin Güçlük Düzeyleri

Mobilyalar	%				
	Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Yemek Masası	56	38	4	1	1
Bilgisayar Masası	28	17	7	7	41
Elbise Dolabı	46	20	16	5	13
Mutfak Dolapları	49	22	22	3	4
Tuvalet Masası	48	22	14	4	12
Yatak	53	32	7	7	1
Vestiyer	47	28	18	4	3
Konsol	45	30	15	5	5
Sandalye	52	39	7	1	1
Koltuk	52	38	8	1	1

Tablo 6 verilerine göre “Yemek Masası, Mutfak dolapları, Tuvalet masası, Vestiyer, Yatak, Konsol, Sandalye, Koltuk Kullanımı” çoğunluk tarafından kolay-çok kolay olarak nitelendirilmiştir,

Bilgisayar masası kullanımını %14'lük kısım zor-çok zor ve %41'lik katılımcı grubu imkansız olarak belirtmiştir.

Katılımcıların kullandıkları tuvalet türü ile seçmek istedikleri tuvalet türünü gösteren veriler ve tercih etme nedenleri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kullanılan Tuvalet Türü ile Tercih Edilen Tuvalet Türü ve Tercih Nedenleri

	Kullandığınız tuvalet taşı türü	Seçme olasılığınız olsa idi, tercihiniz
Alaturka Tuvalet 	%93	%65
Alafranga Tuvalet 	%52	%93
<p>Katılanların %93'ünün evinde alaturka , %52'sinin alafranga olduğu , %45'inin ise hem alaturka hem de alafranga tuvalete sahip olduğu tespit edilmiştir.</p> <p>Seçme olasılığı olsa ile ilgili anketimize %65'i alaturka tuvalet , %93'ü alafranga tuvalete sahip olmak istediği , %58'inin ise hem alaturka hem alafranga tuvalete sahip olmak istediği tespit edilmiştir.</p>		
<u>Çünkü</u>		
Kullanım kolaylığı yada Zorluk Derecesi		

	%				
	Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Etmenler					
Oturuş / Kalkış kolaylığı	41	11	42	5	1
Geçmişten gelen alışkanlık	51	25	12	8	4
Kültür boyutu	49	18	21	5	7
Sağlık açısından uygunluk	42	33	20	5	---
Taharetlenme/temizlenme	56	28	15	1	----
Taşın kolay Temizlenmesi	55	17	20	7	1
Su sıçraması	49	19	28	4	----
İdrar/gaita vs sıçraması	49	8	32	11	----
Temiz/kirlilik hissi	49	23	24	4	----
Fiyat	49	19	25	3	4
Hijyen	56	19	21	3	1
Bulaşıcı hastalıklardan korunma	54	26	16	3	1
Yaygın kullanımı	53	20	16	4	7
Uygulama kolaylığı	54	20	18	4	4
Yer kazanımı	55	29	12	3	1

Tablo 7 verilerine göre katılımcılardan 50 kişi alaturka tuvalet, 23 kişi ise alafranga tuvalet kullanmaktadır. Seçme şansı sorulduğunda ise katılımcıların %68 gibi büyük bir oranının alafranga tuvaleti tercih ettiği görülmüştür.

Tuvalet taşı seçiminde yaşlıların daha çok alafranga tuvaleti tercih etmek istediği bunun nedeninin de oturuş-kalkış rahatlığı ve kolay kullanımından kaynaklandığı görülmektedir.

Verilerine göre %52'lik katılımcı grubu tercih ettiği tuvalet türünün oturuş kalkış kolaylığı sağladığını, 76'lık grup tercihinde geçmişten gelen alışkanlığın etkili olduğunu, kültür boyutunun 67'lik katılımcı grubu tarafından etken olarak görüldüğü belirtilmiştir.

75'lik katılımcı grubu, tercih ettiği tuvalet türünde sağlık açısından uygunluğun ve taharetlenmenin kolay olduğunu belirtmiştir. 16'lık katılımcı grubu tercih ettiği tuvalet türünde sağlık açısından uygunluğun ve taharetlenmenin zor olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların konutlarında bulunan banyo ve tuvaleti kullanırken karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların konutlarında bulunan banyo ve tuvaleti kullanırken karşılaştıkları güçlükler

Etmenler	%				
	Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Kaygan Zemin	25	18	32	15	10
Oturarak Duş Alma	29	34	20	10	7
Kapı Eşiği	35	19	30	15	1
Tutunma Kollarının Eksikliği	19	14	12	12	43
Muslukları Kullanma	40	41	16	3	---
Lamba Anahtarına Ulaşma	38	27	35	---	---
Banyo Dolabını Kullanma	41	25	19	3	12
Havlu ulaşımı	42	34	23	---	1
Kıyafet ulaşımı	45	32	21	1	1
Sabun / Şampuana Ulaşım	28	22	20	30	---
Tuvalet kağıdı	40	22	28	10	---
Diğer	5	---	---	---	---

Kaygan zeminden dolayı yaşlı bireylerin %57'lik kısmının güçlük yaşadığı, oturarak duş almanın %63'lük kısım tarafından çok kolay-kolay olarak nitelendirildiği görülmüştür. Tutunma kolu eksikliğinden dolayı 67'lik oranında yaşlı bireyin zorluk yaşadığı görülmektedir.

Katılımcı yaşlı bireylerin konutlarında bulunan eşya ve iç mekân unsurlarından hareketlerini kısıtlayan kavramlara yönelik veriler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcı yaşlı bireylerin konutlarında bulunan eşya ve iç mekân unsurlarından hareketlerini kısıtlayan kavramlara yönelik veriler

Etmeler	%				
	Çok Kolay	Kolay	Zor	Çok Zor	İmkânsız
Mobilya	52	37	11	----	----
Zemin	49	36	15	----	----
Kapı	45	16	20	8	9
Pencere	53	39	8	----	----
Merdiven	45	34	16	4	1
Sandalye	45	29	12	7	7
Buzdolabı	48	23	20	8	1
Bulaşık makinesi	47	22	19	8	4
Çamaşır makinesi	49	23	16	7	5
Fırın	44	26	14	12	4
Aspiratör	21	19	7	1	52
Elektrik Süpürgesi	48	45	5	1	1
Kombi	56	36	4	3	1
Televizyon	28	15	12	1	44
Kumanda	28	15	12	1	44
Radyatör aç/kapa	52	37	11	----	----
Diğer	49	36	15	----	----

Tablo 9 verilerine göre aspiratör 52, Televizyon 44 ve Kumanda 44 oranında imkansız olarak tespit edilmiş, diğer eşya ve iç mekan unsurlarında büyük oranda zorluklara rastlanılmamıştır.

Yaşlı bireylerin ülkemizde inşa edilen konut çeşitlerine yönelik tutum ve davranışlarını gösteren veriler Tablo10'da verilmiştir.

Tablo10. Yaşlı bireylerin ülkemizde inşa edilen konut çeşitlerine yönelik tutum ve davranışlarını gösteren veriler

Konut Tipi	Çok Memnunum	Memnunum	Hiç Memnun Değilim
Kendime göre tasarlandı	%15	%19	%15
Adaptasyon	%10	%5	----
Mevcut konut	%14	%18	%4

Katılımcıların kendilerine göre tasarladıkları konutlar % 49'unu kapsamaktadır. Bu veriler sonucu %15'i hiç memnun olmadığı tespit edilmiştir. Mevcut konutuna adaptasyon uygulayanlardan %15'lik Grup olduğu tespit edilmiştir.

Mevcut konutta oturanların %36 olduğu bunların da %4'ünün hiç memnun olmadığı tespit edildi. Katılımcıların binalarında yaşlı bireylere yönelik özel sistemlerin bulunup bulunmadığına ilişkin veriler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların binalarında yaşlı bireylere yönelik özel sistemlerin bulunup bulunmadığına ilişkin veriler.

Özel Sistemler	%	
	Evet	Hayır
Sensörlü Aydınlatma	66	34
Asansör	34	66
Konut giriş lambası	59	41
Yaşlılara göre priz düzenlemesi	34	66
Koridor genişlikleri sizin kullanımınıza uygun mu?	34	66
Merdivenler	67	33
Dinlenmek için sahanlık	55	45
Rampalar	37	63
Giriş kapıları	72	28
Diğer	68	32

Tablo 11 verilerine göre 66'lık katılımcı grubu binalarında sensörlü aydınlatmanın bulunduğunu 34'lük bir grup ise bulunmadığını belirtmiştir. Asansör 66'lık katılımcı grubunda bulunmazken 34'lük katılımcı grubunun binasında bulunmaktadır. Konut giriş lambası çoğunluğun (59) binasında yer almakta, 41'lik bir grupta ise bulunmamaktadır. Yaşlılara yönelik priz düzenlemesi 66'lık büyük bir oranla çoğu katılımcının binasında yer almamaktadır. Binalarda koridor genişlikleri 66'lık katılımcı grubuna göre yaşlıların kullanımına uygun değildir. Merdivenler 67'lik katılımcı grubu merdivenlerin yaşlı bireylere yönelik tasarlandığını belirtirken yine 33'lük bir grup ise yaşlılara yönelik olmadığını belirtmiştir. Dinlenmek için sahanlık alan 45'lik kullanıcı grubunda bulunmamaktadır. Rampalar ise 63'lük kullanıcı grubunda bulunmamaktadır. Giriş kapıları 72'lik katılımcı grubunda bulunurken, 28'lik katılımcı grubunda giriş kapılarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Giresun ilinde 65 ve üzeri yaşlıların mekân, donatı elemanı ve mobilya kullanımında karşılaştıkları zorluklar ve kolaylıklar incelenmiş olup konutlara giriş, çıkış ve iç alanlarda hareket özgürlüğü ve yaşamsal ihtiyaçlarında kullanım kolaylığı ve yaşam kalitesi sağlanması beklenen mekân, mobilya ve donatı elemanlarının kullanımında anlamlı düzeyde zorluklar yaşadığı

söylenbilir. Örneğin, konutların bina girişlerinin %63'ünde rampa olmadığı, %77'sinde yangın merdiveni olmadığı, %66'inde ise asansör olmadığı tespit edilmiştir. Mutfak mobilyalarının kullanımında %55'inin üst dolap kullanımında, %23'ünün alt dolap kullanımında zorlandığı, Banyo ihtiyacını karşılarken %26'sının yıkanma ve duşa kabin kullanımının da zorlandığı, %30'unun banyo sonrası kendi başına kurulanmasının imkansız olduğu, lavabo da el-ayak yıkama da %26'lık kısmının zorlandığı, % 25'lik kısmının bu ihtiyacı gideremediği, konutların %52'sinde alafranga tuvalet olduğu, %45 'inin ise hem alaturka hem de alafranga tuvalete sahip olduğu, seçme olasılığı söz konusu olduğunda ise %93'ünün alafranga tuvalete sahip olmak istedikleri söylenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda yaşlıların mutfak, yatak odası, salon, çalışma odası, antre gibi iç mekan alanlarında çok zorluk yaşamadıkları, ancak; özellikle banyo, tuvalet gibi alanlarda zorluklar yaşadıkları ifade edilebilir. Ayrıca yaşlı bireylerin sosyal faaliyetleri gerçekleştirirken büyük oranda zorlandıkları gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda yaşlıların yaşam alanlarını düzenlerken gerekli tedbirlerin alınması, evlerde yaşlı bireylere yönelik iç mekân tasarımının yapılması, sosyal alanlarda yaşlı bireylerin kolaylıkla kullanılabileceği tasarımlar geliştirilerek önlemler alınması önerilmektedir.

Tüm bunlardan yola çıkılarak konutlar proje aşamasında her yönüyle değerlendirilmelidir. Alanında uzman mimarlar, mühendisler, sosyologlar, belediyelerin imar büroları ve ilgili bakanlıklar tarafından yetkili birimlerle beraber yaşlıların ihtiyaç ve beklentilerini karşılamaya yönelik olarak yapıların planlanması, gelişen teknoloji ile birlikte yaşlılara sunulan mekân donatı unsurlarının da onların yaşamını kolaylaştıracak nitelikte olmasına önem verilmeli ve herkes için tasarım felsefesi ile konut, mekân, mobilya ve donatı elemanlarının tasarlanması toplumun tüm kesiminin rahatça kullanacağı mekânlar oluşturulması için önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Milliyet&S.E.C.A., (1991). *Büyük Ansiklopedi*. Milliyet yayınları.
- A.S.P.B., (2017). *Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü İstatistik Bülteni.
- Durgun, B., Tümerdem, Y., (1999). Kentleşme Ve Yaşlılara Sunulan Hizmetler. *Turkish Journal of Geriatrics*, 2 (3): 115-120.
- Kalınkara, V. (2014). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şafak, Ş., Erkal, S. ve Çopur, Z., (2005). Yaşlılıkta Sağlıklı Konut Ve Kazalar. *Özveri- Dergisi*, 2 (2).
- Yıldırım Kaptanoğlu, A., (2012). Yaşlı Sağlığı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile Eğitimi Programı, Web Adresi: https://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2012/10/05_05_yasli-sagligi.pdf
- Yalın, Ö., (2007). Azınlık Gruplar için Tasarım: Çocuklar, Yaşlılar ve Engelliler. *Tasarım Gazetesi*, Web Adresi: <http://www.tasarimgazetesi.com/haber/10213>